

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcüməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasbıə ləyoğətə fikfamon iyan çəvon bərobərbıə, yəndıku conıbə həxon zıne - ozodəti, ədoləti iyan sulhbeyəti əsosinə şərtbe bə nəzə seədə;

Bə insoni həxon beitonəti iyan nifrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malıkbıə, tarsıku, ehtijocıku ozodbıə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seədə;

İnsoni bə zılmi-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ğıyom eşte məcbur nıbe təmin kayro insoni həxon de ğanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zərurıbe bə nəzə seədə;

Xəlğon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seədə;

İbıə Milləton xəlqon İbıə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosinə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyan ğıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bovə kay təsdiğ karde, həmçinin həniyən hevujə ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəğği nailbe iyan bo jimoni şəraitı çoxbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seədə;

Uzvbıə devləton de İMT həmkoəti şəraitədə bə insoni həxon iyan əsosinə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seədə;

İn həxon iyan ozodətiyon tam dərk kardeyo həmonə ehdəpeqətəyon bə vıre rosnıye yolə əhəmiyyət kəsb kardeəti bə nəzə seədəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə təkı, açəyən bə vıre rəse qorə bəpe həmmə milləton iyan devləton joğə cəhd bıken ki, har kəs iyan cəmiyyəti har qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosdə maarıfvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyan ozodətiyon hurmətkarde iyan əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyan beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbıə xəlğon, həmə çəvon yuristiksiyə jiyobıə əraziyonədə jiye xəlğon arədə həmməyəvo iyan effektiv zınə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyan həxonro ozod iyan bərobər movardə bedən. Çəvon şuur iyan vicdon hese, əve ki, deyəndı minasibətedə bənə bıvə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs ıstə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyan co əğıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyan co vəziyyətiku bəşıkrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə bıə həmmə həxon iyan ozodətiyon malik bənıne.

Çımıku ziodə, çı həminə şəxsi mənsıbbıə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıstəğıləti, ğəyyuməti jiyobe, ıstənidarənıbə be ya suverenəti har curə şıklədə məhdud beku bəşıkrə nıbə, siyasiyə, huğığiye iyan beynəlxalğə statusıku bə nav omə co-səçınətiyon barde əbını.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyan şəxsi dastnıjənəti həxıs hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şıkrə vəziyyətədə oğəte əbını; ğuldorəti iyan ğulə hırıyemon həmməy formondə ğədəğən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ğəddorə, çəy ləyoğəti bə ji vardə ğeyri-insonə minəsibəton, bə cəzoon məruz nıbənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu ıstə həxe subyektəti zıneyəti həxıs heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ğanuni vədə bərobərin iyən qanuni tərəfikü bərobər şiklədə ıstəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniyə har curə co-vijnıyətıonku, bə jələvonə co-vijnıyətıon har curə cəhdiku bərobər şiklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyə ya ğanuni bəy doə həxon dəcvoniyə vaxtədə səlohiyətınə milliyə məhkəmon tərəfikü ıstə həxon mıdafiə karde həxiş heste.

Maddə 9

Hiç kəs ıstənbəsə bə həbs, bo qəte ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyən vəzləfon təyin kardəyo iyən bəyo handə bıə cinoyətə ittihomon əsosin be mıəyyən kardəyo, bəçəy koy mıstəğılə, bitərəfə məhkəmədə tam bərobərətə əsasədə, de oşkoəti iyən çı ədoləti həmməy tələbon çəş karde şəraitədə diyə kay həxiş heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihombıə har qılə şəxs tova çəy qıno bəçəy mıdafiəyo həmmə imkonon təminbıə oja məhkəmə ıstintağədə de ğanuniyə ro sıbut be, beqıno hisobbe həxiş heste.

Hiç qılə şəxs de milliyə ğanundoəti iyən de beynəlxalğə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hisob nıbə hərəkət iyən behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə tətbiğ bey zınə cəzoku qonə cəzo tətbiğ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mıdaxilə, kə-bə ənəqınıyətı, bəyəndı məktub nıvişte nünəkılıyətı, bəştə şərəfi iyən nufuzi ıstənbəsə ğəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joğə mıdaxilə iyən ğəsdi çı ğanuni tərəfikü mıdafiə bey həxiş heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vırə səçınıye həxiş heste.

Har kəsi ıstən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərək karde iyən bəştə olkə oqarde həxiş heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətdə boştəno pənohqo nəve, həmçinin çı pənohqoədə ıstifadə karde həxiş heste.

Çı həxədə həğığətən bə ğeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipəon zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti ıstifadə karde əbını.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndoşəti həxiş heste.

Hiç kəs ıstənbəsə vətəndoşətiku, iyən vətəndoşəti dəqışkarde həxeku məhrum karde əbını.

Maddə 16

Bə perəsemonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyət nıbəy bə nikah daxilbe iyən kəxivandbe həx hısteşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çı eyni həxonku ıstifadə kardədən.

Nikah bə nikahi daxil bıə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon çı cəmiyyəti təbiie iyən sərqrupə vahide, çəy çı cəmiyyəti iyən devləti tərəfikü mıdafiəbey həxiş heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəson bə ico mılkiyət xıvandbey həxiş heste.

Hiç kəsi ıstənbəsə çı mılkiyəto məhrum karde əbını.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxiş heste. Bı həxe ıstə dini iyən etiğati dəqış karde ozodəti, bəştə dini iyən bovə kardəyon təhsil, divo kay, dini iyən ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cokəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğidə iyən əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be maneə bə əğidə malikbə iyən informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şıkrə nıbə de dilipiye vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevilə kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyən assosasiyon ozodəti həxiş heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbını.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vıjniyəbiə numayəndon vasitə iştirak kay həxiş heste.

Har qılə şəxsi ıstə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardeyo bə bərobər imkonı həxiş heste.

Xəlği iradə çı iqtidarə hakimiyəti əsas bənine; In iradə ıstəni de nunəkılə sədodoymonə roy, umumiye iyən bərobərə vıjoniye həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıkə de co eynimənəynə forməyon dəvoniye biə mıtəmadi iyən soxtə nıkardemonə vıjınon nişo doənine.

Maddə 22

Har qılə şəxsi çı cəmiyəti uzv təkı sosialə mıdafiəş bənine iyən de milliyə ya beynəlxəlğə həmkoəti roon, har devləti soxtemoni iyən pesurson dairədə çəy ləyoğəti mıdafiə iyən şəxsiyəti ozodə ovciyo iqtisadiye, sosialə iyən mədəniye sahonədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vırə səçın karde, ədolətinə iyən çokə ko şəraitı bey, iyən bekoətikü mıdafiə bey həxiş heste.

Har qılə şəxsi hiç qılə co-vıjniyəti nıbiə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxiş heste.

Har kobıkə şəxsi bəştə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasitəon təmom biə, çəy ıstəni iyən xeyzoni loyiğinə quzoronı təminbıkə ədalətinə iyən qənoətbəxşə maaş səy həxiş heste.

Har qılə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyən ıstə sosialə marağon mıdafiə kardeyo bə həmkaron ittifağı uzvbey həxiş heste.

Maddə 24

Har qılə şəxsi istirohət, iyən asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyən maaş doə biə mıtəmadiye məzuniyəti həxiş heste.

Maddə 25

Har qılə şəxsi ıstəni iyən xeyzoni səhhəti iyən rifahi təmin kardeyo lozimbiə hardemon, takanemon, tibbiye xıdmət, iyən lozimi sosialə təminatən daxilbiə jimonə səviyyə iyən bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandəti, pibeyəti, iyən çı şəxsi ıstəniku bə şıkrənıbə səbəbonku jimonə vasitəon qın kardeədə bə təminatı həxiş heste.

Moəti iyən hırdənəti bə məxsusiye geydi iyən koməq səy həxiş heste. Nikohi səkiştədə, ya nikohiku bəkəno movardəbiə hırdənən i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qılə şəxsi təhsil səy həxiş heste. Kami ibtidai iyən umumiye təhsil bepul bənine. İbtidaiye təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiye iyən pişə təhsili səyo imkanış bənine. Ali təhsilən de har kəsi gəbiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə miyəssər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyəti tam inkişafiyo iyən bə insoni həxon iyən bə əsasınə ozodətiön hurməti zyod kardeyo səbəro kardə bənine. Təhsil xəlğon irqi iyən diniye qrupon arədə, iyəndı dərəsemon, duruminəti iyən dustəti mehkəm kardeyo iyən İbiə Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyət nişo doyo koməq kardənine.

Valideynon boştə hırdəsininə əğılon təhsili novi səçın kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyəti mədəniyə jimonədə iştirak karde, hınəsənətiku həzz səy, elmiyə tərəğğiyyəde iştirak karde iyan çəy foydəku istifadə karde həxış heste.

Har qılə şəxsi mıəllif bə elmiyə, ədəbiyə iyan hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiyə iyan mənəviyə mənafeyon noğə doy həxış heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyonnomədə əks biə həx iyan ozodətion tam təminbiə sosiale iyan beynəlxəlğə reçini həxış heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyan tam inkişafış mımkunbiə cəmiyəti vədə vəzifonış heste.

Iştə həx iyan ozodətion bə əməl vardeədə har qılə şəxs əncəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mände bəzine ki, əvon çı ğanuni tərəfikü çı co kəson həx iyan ozodətion zine iyan bəvon hurmət bə təminatıku, iyan demokratikə cəmiyəti əxlaqiyə, ictimaiyə, asayişə iyan umumiyə rifahə tələbon bə vırə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyan ozodətion bə əməl varde bə İMT məğsəd iyan prinsipəon zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonnomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxson qrupi, iyan bə co-co şəxson Bəyonnomədə elanbiə həx iyan ozodətion məhv kardeyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğə hərəkəti bə əməl varde həx doy təkinə təfsir karde əbını.